

ŽILINSKÁ UNIVERZITA V ŽILINE

STAVEBNÁ FAKULTA

Katedra geodézie

VYROVNÁVACÍ POČET II

**Učebný text pre študentov bakalárskeho štúdia odboru geodézia
a kartografia**

WWW

Prof. Ing. Ladislav Bitterer, CSc.

2003

OBSAH	2
Predhovor	3
1. BINOMICKÉ ROZDELENIE PRAVDEPODOBNOTI	4
2. NORMÁLNE ROZDELENIE CHÝB	9
2.1 Odvodenie normálneho rozdelenia chýb z hypotézy rovnakých elementárnych chýb (podľa Hagera)	9
2.2 Normálne rozdelenie pravdepodobnosti	10
2.3 Aplikácia normálneho rozdelenia na chyby	13
2.4 Intervalové odhady. Najväčšia možná chyba a najväčšia dovolená chyba	16
2.5 Interval spoľahlivosti	17
2.6 Konštrukcia krivky normálneho rozdelenia	18
2.7 Porovnanie histogramu empirických početností s Gaussovou krivkou	21
2.7.1 Skúšky normality pomocou empirických momentov	21
2.7.2 Skúška normality pomocou triednych početností	22
3. STUDENTOVO „t“ ROZDELENIE (s použitím empirickej strednej chyby m)	24
4. ZÁKON HROMADENIA STREDNÝCH CHÝB A ZÁKON HROMADENIA VÁH	26
5. VYROVNANIE PRIAMYCH MERANÍ	29
6. STREDNÉ CHYBY	31
6.1 Stredné chyby sprostredkujúcich meraní	31
6.2 Stredné chyby podmienkových meraní	32
7. VARIANČNO – KOVARIANČNÁ MATICA	35
7.1 Hromadenie chýb v lineárnej funkcii	36
7.1.1 Hromadenie chýb v nelineárnej funkcii	39
7.2 Elipsa chýb	40
7.2.1 Vyjadrenie chyby v polohe bodu	41
7.2.2 Elipsa polohovej chyby, krivka polohovej chyby	43
7.2.3 Pravdepodobnosť polohy bodu vnútri elipsy chyby	44
8. TESTOVANIE HYPOTÉZ	47
8.1 Základné pojmy	47
8.2 Test pravdepodobnosti pri známej variancii základného súboru	49
8.3 Test pravdepodobnosti pri neznámej variancii základného súboru	50
8.4 Testovanie hypotézy o rovnosti variancií dvoch normálne rozdelených základných súborov .	51
8.5 Testovanie hypotézy o rovnosti stredných hodnôt dvoch normálne rozdelených základných súborov	52
8.6 Rozdelenie χ^2	54
8.7 Analýza variancií	55
9. REGRESNÁ A KORELAČNÁ ANALÝZA	60
9.1 Lineárna regresia	61
9.2 Nelineárna regresia	63
9.3 Priestorová regresná analýza	66
9.4 Aproximácia bodového radu funkciou trigonometrickej rady (harmonická analýza)	68
9.5 Analýza korelácie	70
9.6 Nelineárna korelácia	75
10. KOLOKÁCIA	76
11. KOMBINOVANÉ VYROVNANIE	83
11.1 Vyrovnávanie podmienkových meraní s neznámymi	83
11.2 Vyrovnávanie sprostredkujúcich meraní s podmienkami medzi meranými veličinami	87
12. VYUŽITIE ITERAČNÝCH METÓD PRI VYROVNAVANÍ A GEODETICKÝCH VÝPOČTOCH	91
12.1 Iteračný výpočet úlohy pretínania napred, ak uhol prieseku $\gamma \approx 200^\circ$	91
12.2 Iteračný výpočet polomeru kružnicového oblúka	92
12.3 Iteračný výpočet priesečníka priamky s krivkou	94
12.4 Riešenie rozsiahlych systémov rovníc	95
LITERATÚRA	96
TABUĽKY	97

Predhovor

Učebný text Vyrovnávací počet II je určený pre študentov bakalárskeho štúdia odboru geodézia a kartografia.

Pokiaľ nedošlo k inovácii učebných plánov bakalárskeho štúdia predmet Teória chýb a vyrovnávací počet bol jednosemestrovým predmetom. Zostavenie študijných plánov, tak aby absolventi bakalárskeho štúdia v Žiline mohli po jeho úspešnom ukončení priamo pokračovať v inžinierskom štúdiu si vyžiadalo prehĺbiť problematiku vyrovnávacieho počtu a výučbu tohto predmetu umiestniť do dvoch semestrov. Skriptum Cebecauer, D.: Teória chýb a vyrovnávací počet obsahuje základy vyrovnávacieho počtu. Bolo ho potrebné doplniť a obsahovo rozšíriť. Skriptum navyše obsahuje časti predmetu Geodézia III., ktoré sú prednášané oddelene. Učebný text Vyrovnávací počet II. nepredstavuje samostatný učebný text ale doplnok ku skriptám doc. D. Cebecauera, ktoré spolu predstavujú neoddeliteľný celok. Študentom odporúčam používať obidve študijné pomôcky v oboch semestroch výučby.

Na rozšírenie vedomostného obzoru z problematiky teórie chýb a vyrovnávacieho počtu odporúčam niektorú z učebníc uvedených v zozname literatúry.

Učebný text dovoľujem voľne kopírovať a rozmnožovať.

Ladislav Bitterer

V Žiline 31. marca 2003.